

Ἐμπειρική δογματική τόμος Α΄

...Τά κλειδιά τῆς ἐμπειρικῆς θεολογίας εἶναι ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό κατ' εἰκόνα στό καθ' ὁμοίωση, ἀπό τήν κατάσταση τοῦ δούλου, στήν κατάσταση τοῦ μισθωτοῦ καί τοῦ υἱοῦ, ἀπό τήν κάθαρση στόν φωτισμό καί τήν θέωση, ἀπό τήν ἰδιοτελεῖ στήν ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπη. Εἶναι θεολογία τῆς ἀποκαλύψεως πού συνδέεται μέ τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ὁποία στήν συνέχεια διατυπώνεται σέ ὄρους καί σέ διδασκαλία γιά τήν θεραπεία καί τήν καθοδήγηση τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τόσο ἀπλή εἶναι ἡ ὀρθόδοξη θεολογία στήν βάση της.

Ὁ π. Ἰωάννης ὁμιλοῦσε ὡς καθηγητής τῆς δογματικῆς, ἀλλά καί ὡς ἀσκητής. Διαβάζοντας τόν λόγο του, ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ὁ ἴδιος εἶχε κάποια ἐμπειρία γύρω ἀπό τά πνευματικά θέματα, ἀλλά δέν εἶμαι σέ θέση νά διακριβῶσω τό μέγεθος καί τόν βαθμό τῆς ἐμπειρίας του.

Ἡ διδασκαλία του πού ἐκφράζει τήν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πολύ ἀπλή. Ἀναφέρεται στήν πτώση τοῦ ἀνθρώπου καί τήν σωτηρία του, τήν ὄραση τοῦ ἀκτίστου Φωτός, τήν ἔκφραση αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας καί τήν μέθοδο γιά νά φθάση κανεῖς στήν πνευματική ἐμπειρία. Βλέπει κανεῖς ἕναν κύκλο, ὅπως τό συναντᾶμε καί στά ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἔλεγε ὁ ἴδιος:

«Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία ἔχει κυκλικό χαρακτήρα. Εἶναι σάν ἕνας κύκλος. Ὅπου κι ἄν ἀκουμπήσης πάνω στόν κύκλο, ξέρεις ὅλο τόν κύκλο, γιατί ὅλος ὁ κύκλος ὁ ἴδιος εἶναι. Ὅλα ἀνάγονται στήν Πεντηκοστή τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἡ ἱερωσύνη, ὁ γάμος, τό βάπτισμα, ἐξομολόγηση κλπ., οἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων κλπ. Ἐκεῖνο εἶναι τό κλειδί τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας, ἡ Πεντηκοστή. Γι' αὐτό καί ἐκεῖνος πού φθάνει στήν

θέωση μετά τήν Πεντηκοστή, ὀδηγεῖται εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν»....

...Τά κείμενα τοῦ π. Ἰωάννου πού θά παρατεθοῦν εἶναι ἀπομαγνητοφωνημένα καί ἔτσι διατηρεῖται πλήρως ὁ προφορικός του λόγος, ὁ ὁποῖος διασώζει τά γνωρίσματά του, εἶναι δυνατός καί μεταδίδει τήν ζωντάνια καί τήν θέρμη τοῦ χαρακτήρα του. Σέ μερικά σημεῖα ὁ π. Ἰωάννης ἐκφράζεται μέ ἀπόλυτο τρόπο, χρησιμοποιώντας λέξεις μέ προκλητικό περιεχόμενο ἐναντίον ὀρισμένων θεσμῶν καί καταστάσεων. Ἐπειδή μεγάλωσε καί σπούδασε στήν Ἀμερική, σέ μερικές περιπτώσεις τά ἑλληνικά του δέν εἶναι ἄψογα. Ὅλα ὅμως αὐτά πρέπει νά παραβλεφθοῦν καί ὁ ἀναγνώστης νά ἐπικεντρωθῆ στόν πλοῦτο τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας πού ἀποκαλύπτουν οἱ λόγοι του.

Στόν Α΄ αὐτόν τόμο, πού εἶναι τρόπον τινά εἰσαγωγικός, ἐκτός ἀπό τά εἰσαγωγικά καί τά ἀπαραίτητα βιογραφικά καί αὐτοβιογραφικά στοιχεῖα τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη, παρουσιάζεται ἡ διδασκαλία του γιά τήν σχέση μεταξύ δόγματος καί ἠθικῆς, γιά τήν ἐμπειρία τῆς ἀποκαλύψεως, γιά τούς φορεῖς τῆς ἀποκαλύψεως, πού εἶναι οἱ Προφῆτες, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Πατέρες καί οἱ ἅγιοι καί γιά τά μνημεῖα τῆς ἀποκαλύψεως πού εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, Παλαιά καί Καινή, καί ἡ Ἱερά Παράδοση. Κοινό στοιχεῖο ὄλων τῶν κεφαλαίων καί τῶν ἐπιμέρους ἐνοτήτων εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς καθαρτικῆς, φωτιστικῆς καί θεοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ....

Εἰσαγωγή

* * *

Ἡ ἐμπειρία ὡς βάση τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας

Ἡ θεολογία δέν συγκαταλέγεται στίς θεωρητικές ἐπιστῆμες, δηλαδή τήν φιλοσοφία καί τήν μεταφυσική, ἀλλά στίς πρακτικές - θετικές ἐπιστῆμες. Καί αὐτό συμβαίνει γιατί στήν ὀρθόδοξη θεολογία, ὅπως καί στίς θετικές ἐπιστῆμες, ὑπάρχει ἡ πα-

ρατήρηση και τό πείραμα. Παρατηρείται ένα γεγονός, φθάνει κανείς στην θεωρία και στην συνέχεια έχει την δυνατότητα να επαληθεύσει την θεωρία.

«Ο επιστήμων βλέπει αυτό που γνωρίζει, που μελετάει και αποκομίζει από εμπειρία γνώσεις περί αυτού του πράγματος. Η γνώση είναι καθαρά εμπειρική σε όλες τις θετικές επιστήμες. Κατά τους Πατέρας της Έκκλησίας, τό ίδιο συμβαίνει στην θεολογία».

Έτσι, νοοῦμε ὅτι οἱ ἅγιοι Πατέρες δέν ἦταν φιλόσοφοι-μεταφυσικοί, ἀλλά θετικιστές-εμπειρικοί, δηλαδή ζοῦσαν τόν φωτισμό και τήν θέωση.

«Συμφωνοῦμε ἀπόλυτα, ὅτι εἴμαστε θετικισταί. Δεχοῦμαστε μόνο εμπειρικά φαινόμενα και τίποτε ἄλλο. Εἴμεθα ἀπόλυτα σύμφωνοι σ' αὐτό. Γιατί, οἱ Πατέρες μόνο εμπειρικά φαινόμενα ἐδέχοντο. Γι' αὐτό, ὁ φωτισμός εἶναι καθαρά εμπειρική κατάσταση και τίποτε ἄλλο. Ἡ θέωση ἐξ ἴσου εἶναι εμπειρική κατάσταση. Και ὅλη ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας ἐκπηγάζει ἀπό αὐτές τίς εμπειρικές καταστάσεις».

Τό παράδειγμα τοῦ ἀστρονόμου και τοῦ μικροβιολόγου εἶναι χαρακτηριστικό. Δείχνει ὅτι ἡ ἐπιστήμη τους εἶναι εμπειρική και ὄχι στοχαστική. Μέσα ἀπό αὐτήν τήν προοπτική μποροῦμε νά δοῦμε τήν ὀρθόδοξη θεολογία.

«Ένας γίνεται ἀστρονόμος, ὅταν ξέρη νά χειρίζεται τό τηλεσκόπιο. Και αὐτός εἶναι ὁ ἀστρονόμος. Ἐκεῖνος πού ξέρει και διαβάζει τόν χάρτη τῶν ἄστρον και τῶν οὐρανίων σωμάτων, ξέρει νά τά ἐντοπίσει, ξέρει νά τά δῆ μέ τό τηλεσκόπιο, ξέρει νά τά μελετήσει κλπ. Ἐκεῖνος πού βλέπει και ἔχει τήν ἐπιστήμη τοῦ νά βλέπη, αὐτός εἶναι ὁ ἀστρονόμος. Μικροβιολόγος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μέ τό μικροσκόπιο ξέρει νά ἐντοπίσει μικρόβια. Ἐκεῖνος πού βλέπει, ἐκεῖνος πού ἔχει τήν ἐμπειρία, ἐκεῖνος εἶναι ἐπιστήμων.

Λοιπόν, ὅπως εἶναι στίς ἄλλες ἐπιστήμες, ἐκεῖνος πού ἔχει

τήν γνώση καί τήν ἐμπειρία καί τήν τέχνη τῆς ἐπιστήμης του εἶναι ἐπιστήμων, ἔτσι καί στήν θεολογία ἐκεῖνος πού βλέπει, ὡς φωτισμένος, ἐκεῖνος πού ἔχει τά ὄμματα τοῦ φωτισμοῦ, ἔχει τήν ἐμπειρία τοῦ φωτισμοῦ, τήν νοερά προσευχή, τήν ἀέναον μνήμη τοῦ Θεοῦ κ.ο.κ., αὐτός εἶναι ὁ θεολόγος».

Ἔτσι καί ἡ ὀρθόδοξη θεολογία δέν εἶναι στοχαστική, ἀλλά θετική ἐπιστήμη καί ἔχει πείραμα καί παρατήρηση-θεωρία.

* * *

Ποιός εἶναι ἅγιος

Ἄγιοι δέν εἶναι οἱ καλοί ἄνθρωποι, ἀλλά ὅσοι συνδέονται μέ τόν ἄσαρκο καί σεσαρκωμένο Λόγο, τόν Χριστό. Ἡ ἀγιότητα εἶναι τό κοινό γνώρισμα ὅλων τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων, Πατέρων, Μαρτύρων, Ἀσκητῶν. Ὅλοι εἶναι ἅγιοι, διότι ἔχουν τήν ἀγιοποιό ἐνεργεια τοῦ Θεοῦ, καί εἶναι Πατέρες, διότι γεννοῦν πνευματικά παιδιά.

«Ἡ διάκριση μεταξύ ἀγίων καί Πατέρων δέν ὑπάρχει στους Πατέρες. Στους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ Πατέρες καί Πατέρες εἶναι οἱ ἅγιοι».

Ἄγιοι λέγονται ὅσοι διά τῆς καθάρσεως καί τοῦ φωτισμοῦ φθάνουν στήν θέωση, μετέχουν τῆς θεοποιῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ.

«Ἐκεῖνοι πού ἔχουν φθάσει στήν θέωση καί ἔχουν γίνει ἅγιοι, εἶναι μιά πραγματικότητα ἢ δέν εἶναι πραγματικότητα; Αὐτό εἶναι τό θεμέλιο».

Ἡ ἀγιότητα δέν ἔχει μιά οὐμανιστική καί ἠθικολογική ἔννοια, ἀλλά θεολογική. Ἄγιοι εἶναι ὅσοι θεραπεύθηκαν πνευματικά, δηλαδή ὅσοι, ἀφοῦ ἡ καρδιά τους καθαρίσθηκε, ἔφθασαν στόν φωτισμό τοῦ νοῦ καί τήν θέωση. Αὐτοί εἶναι τά πραγματικά –ἐνεργεία– μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

«Υπάρχει ἡ ἀντίληψη σήμερα ὅτι ἄν εἶναι κανεῖς καλός ἄνθρωπος, νομοταγής κλπ. τότε εἶναι καλός Χριστιανός,

υποψήφιος ἅγιος. Ὅποτε, ὅλες οἱ γιαγιάδες μας καί οἱ παπ-
ποῦδες μας εἶναι υποψήφιοι ἅγιοι. Αὐτά, βέβαια, μέ τά κριτήρια
τῶν ἠθικολόγων. Ἐάν ἔχη κανεῖς ἠθικολογική ἀντίληψη περι
ἀγιότητος, τότε μπορεῖ νά ἔχη τέτοιες ἀντιλήψεις.

Στήν πατερική θεολογία, ὅμως, ὑπάρχει ἄλλη ἀντίληψη.
Ὅποιος θεραπευθῆ, αὐτός ὁ θεραπευμένος εἶναι ἅγιος. Διότι
ἅγιος στήν πατερική παράδοση σημαίνει ἕνας θεραπευμένος
ἄνθρωπος καί τίποτε ἄλλο· σημαίνει ἐκεῖνος πού ἔχει περάσει
ἀπό τήν κάθαρση, ἔφθασε στόν φωτισμό καί ἀπό τόν φωτισμό
ἔχει περάσει στήν θέωση. Αὐτός εἶναι ὁ θεραπευμένος καί,
ἐπομένως, αὐτός ὁ θεραπευμένος εἶναι ἅγιος.

Γι' αὐτόν τόν λόγο, στήν ἀρχαία Ἐκκλησία, ὁ ἕνας ἀποκα-
λοῦσε τόν ἄλλο ἅγιο, πρῖν πεθάνουν ἀκόμα. Γιατί ἐλέγοντο
ἅγιοι οἱ Χριστιανοί, οἱ ἅγιοι τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ ἅγιοι τῆς
Κορίνθου κλπ. καί ἀποκαλοῦσαν τούς ζωντανούς ἀγίους· Γιατί
Διότι τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας στήν ἀρχαία ἐποχή ἦσαν αὐτοί πού
ἦσαν σέ κατάσταση φωτισμοῦ. Εἶχαν τουλάχιστον τήν νοερά
προσευχή. Καί ἀφοῦ εἶχαν τήν νοερά προσευχή καί εὐρίσκοντο
σέ κατάσταση φωτισμοῦ, ἐλέγοντο ἅγιοι».

* * *

Ἡ ἀξία τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως βρίσκεται στό ὅτι ἀγιά-
ζει τόν ἄνθρωπο ἐνώνοντάς τον μέ τόν Θεάνθρωπο Χριστό, χρη-
σιμοποιώντας ὀρθόδοξη μεθοδολογία. Οἱ Παπικοί συνιστοῦν
στούς ὀπαδούς τους νά κάνουν καλά ἔργα γιά νά δοῦν τόν Θεό
καί νά σωθοῦν, γι' αὐτό ἀπέρριψαν τήν νηπτική-ἡσυχαστική
παράδοση. Οἱ Προτεστάντες αἰσθάνονται ἀναγεννημένοι ἀπό
τόν Θεό καί γι' αὐτό δέν ἔχουν θεραπευτική ἀγωγή. Οἱ Ὀρθόδο-
ξοι γνωρίζουν ὅτι πρέπει νά θεραπευθοῦν ἀπό αὐτήν τήν ζωή,
μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν δική τους συνέργεια, γιά νά
συναντήσουν τόν Θεό ὡς θεραπευμένοι, καί αὐτή ἡ συνάντηση
νά γίνη γι' αὐτούς Παράδεισος καί ὄχι Κόλαση. Σέ αὐτό συνί-

σταται ἡ θεραπεία. Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὁ ἄνθρωπος φθάνει στήν θέωση καί τό σῶμα του γίνεται ἱερό λείψανο, πράγμα πού δέν παρατηρεῖται στίς ἄλλες Ὁμολογίες καί θρησκείες. Αὐτό ἐπιβεβαιώνει τήν ἀλήθεια τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

«Ἐκεῖνο πού θέλω νά τονίσω εἶναι τό γεγονός ὅτι κάθε ἐπιστήμη κρίνεται ἀπό τό τέλος, ὄχι μόνον ἀπό τό μέσον. Διότι, ἐάν ἐμφανισθῇ ἓνας γιατρός καί ἀρχίζη καί κάνη χειρουργικές ἐπεμβάσεις καί παρακολουθοῦν καί ἄλλοι γιατροί τίς παραδόσεις, καί ἀρχίζη ἐκεῖνος καί κάνη μιᾶ ἐπέμβαση χειρουργική, καί οἱ ἄλλοι λένε: μά θά τόν σκοτώσῃ μέ αὐτό πού κάνει, τί πράγματα εἶναι αὐτά, πρώτη φορά βλέπουμε νά κάνη κανεῖς ἐγχείρηση κατ' αὐτόν τόν τρόπο, καί δυσανασχετοῦν οἱ ἄνθρωποι, διότι ξέρουν ὅτι δέν γίνονται συνήθως ἔτσι οἱ χειρουργικές ἐπεμβάσεις, γίνονται ἀλλιώτικα. Καί ὁμως, βλέπουν ὅτι τόν θεράπευσε. Ξανά πάλι ἡ ἴδια μέθοδος. Ἄμα δοῦν πέντε ἕξι φορές νά βγαίνουν καλά ἀποτελέσματα, οἱ γιατροί θά συνεχίζου νά ποῦν ὅτι δέν εἶναι καλή ἡ μέθοδος; Τότε, ὁ γιατρός δέν θά πῆ ὅτι δέν εἶναι καλή μέθοδος. Διότι ἂν δέν εἶναι καλή μέθοδος, τότε πῶς ἐπιτυγχάνει δηλαδή τόσες πολλές ἐπιτυχίες;».

Ἔτσι, στήν ὀρθόδοξη παράδοση συνδέονται στενά οἱ θεόπτες, Προφῆτες, Ἀπόστολοι, ἅγιοι, μέ τόν φωτισμένο νοῦ, τά θεόπνευστα κείμενά τους, καί γι' αὐτό καί θεραπεύονται οἱ ἄνθρωποι, ὑπάρχουν θεραπευτικές ἐπιτυχίες, ἐξακολουθοῦν νά ἀγιάζονται οἱ ἄνθρωποι, νά φθάνουν στόν φωτισμό καί τήν θέωση. Ἐπίσης, ἡ ἐρμηνεῖα τῶν θεοπνεύστων συγγραμμάτων χρειάζεται θεοπνεύστους ἐρμηνευτές πού ἔχουν τόν ἴδιο φωτισμένο νοῦ, τήν ἴδια παράδοση, πού εἶχαν οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν πατερικῶν βιβλίων.

Ἐπομένως, στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχουμε καί θεόπτες ἅγιοι, πού ἔχουν φωτισμένο νοῦ καί συγγράμματα, ὁπότε συνδέεται ἡ Ἁγία Γραφή μέ τήν Ἱερά Παράδοση. Ὄταν χάνονται οἱ ἀστρονόμοι-θεόπτες, καί τά τηλεσκόπια-φωτισμένους νοῦς καί ἡ

θέωση, τότε παρερμηνεύονται καί τά κείμενα. Τότε οί αστρονόμοι μετατρέπονται σέ αστρολόγους πού στοχάζονται καί τό συνέδριό τους γίνεται συνέδριο αστρολόγων καί ὄχι αστρονόμων.

Ἱερά Παράδοση καί παραδόσεις